BANK INWESTYCYJNY

ZAGADNIENIA INWESTYCYJNE

w świetle

prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

NR. 9. Rok VII.

Treść numeru:

Źródło:

1- "Sowietskije finansy" nr. 6- r. 1952,

2- "Sowietskije finansy" nr. 5- r. 1952 .

Przekład :
1/ Cz. Urbański,
2/ Z. Sokołowska .

WARSZAWA

D.DUKIELSKI

B A N K I   I N W E S T Y C Y J N E
w służbie budownictwa komunizmu x/

W maju bieżącego roku minęło dwadzieścia lat od daty zorganizowania w pionie Ministerstwa Finansów ZSRR wszechzwiązkowych banków inwestycyjnych: dla finansowania inwestycji przemysłu, transportu i łączności /Prombank/, dla finansowania inwestycji przedsiębiorstw i organizacji gospodarki rolnej i leśnej oraz kredytu długoterminowego dla gospodarstw kolektywnych i ludności wiejskiej /Sielchozbank/, dla finansowania inwestycji handlu i spółdzielczości /Torgbank/ oraz dla finansowania budownictwa komunalnego i mieszkaniowego /Cekombank/.

Poprzednio banki finansujące inwestycje należały do pionów organizacyjnych różnych resortów, a bank kredytu długoterminowego dla przemysłu /BDK/ - do pionu Najwyższej Rady Gospodarki Narodowej, a następnie - Komisariatu Ludowego Przemysłu Ciężkiego.

Realizowanie w naszym kraju olbrzymiego programu socjalistycznej przebudowy gospodarki narodowej: a w związku z tym - wielki wzrost inwestycji wymagały organizacji specjalizowanej, dostosowanej do poszczególnych gałęzi gospodarki finansowania i wzmocnienia kontroli nad celowym wykorzystaniem wydawanych na inwestycje środków państwowych, nad przestrzeganiem rozrachunku gospodarczego na budowach i potanieniem budowy.

Zmiany organizacyjne, wprowadzone w 1932 r. do systemu finansowania inwestycji, zapewniały jednolitość kierowania systemem kredytowym oraz specjalizację banków i stwarzały warunki do wykonywania kontroli finansowej przy finansowaniu inwestycji.

W okresie ubiegłym, równocześnie z rozwojem całej gospodarki narodowej, wzrastały z roku na rok operacje banków inwestycyjnych. Tak na przykład Prombank wypłacił na inwestycje w 1951 r. prawie 13 razy więcej środków niż w roku 1932. Kredyt

---

x/ "Sowietskije Finansy" Nr 6, 1952 r. "Banki dołgosrocznych włożenij na służbie stroitielstwa kommunizma"

krótkoterminowy, udzielony przez Prombank wykonawczym organizacjom budowlano-montażowym w 1951 r., przewyższał 30-krotnie sumę kredytu, wypłaconą w roku 1932.

Wysokość wypłaconych przez Sielchozbank w 1951 r. długoterminowych pożyczek dla gospodarstw kolektywnych na inwestycje, mające na celu rozwój społecznej hodowli bydła, elektryfikację, meliorację, nawodnienie, zalesienie i inne, przewyższa prawie 20-krotnie sumę pożyczek, wypłaconych w roku 1932. Na rachunki inwestycyjne kołchozów w Sielchozbanku wpłynęło w 1951 roku 75 razy więcej niż w roku 1932, a pozostałość środków niepodzielnych funduszów kołchozów na tych rachunkach na dzień 1 stycznia 1952 r. przewyższa prawie 50-krotnie pozostałość środków na dzień 1 stycznia 1933 roku.

Wysokość funduszów kredytu długoterminowego spółdzielczości, skoncentrowanych w Torgbanku, przewyższa obecnie 6-krotnie sumę funduszów tego kredytu z roku 1932. Kredyty, przyznawane z tych środków organizacjom spółdzielczym na inwestycje oraz na fundusze obrotowe i zakładowe, wzrosły wielokrotnie.

Poważnie zwiększyły się również operacje banków komunalnych w zakresie finansowania budownictwa komunalnego i mieszkaniowego.

Równocześnie z wzrostem operacji rozszerzała się sieć placówek banków inwestycyjnych.

Rodzaje placówek terenowych	Prombank 1932	Prombank 1952	Sielchozbank 1932	Sielchozbank 1952	Cekombank 1932	Cekombank 1952
Kantory banków i banki komunalne	3	124	50	161	40	125
Oddziały	29	180	449	291	106	112
Pełnomocnicy..	28	220	386	2.711	53	88
R a z e m placówek terenowych	60	524	885	3.163	199	325

Wzrost rozmiarów operacji banków inwestycyjnych w ciągu 20 lat odzwierciedla stały potężny rozwój gospodarki socjalistycznej, gigantyczny rozmach inwestycji we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej i dalsze wzmocnienie wspólnego gospodarstwa kołchozowego.

Zmiany organizacyjne w systemie finansowania inwestycji, wprowadzone w 1932 r., zostały następnie uzupełnione nową metodą pracy kontrolnej banków inwestycyjnych. Największe znaczenie dla ustalenia metod pracy kontrolnej tych banków miały decyzje partii i rządu w sprawie trybu kontroli, wykonywanej przez banki inwestycyjne przy finansowaniu inwestycji, dotyczące ulepszenia budownictwa, potanienia budowy, ulepszenia dziedziny projektowania i kosztorysowania oraz uporządkowania finansowania budownictwa.

Doskonalenie metod pracy banków inwestycyjnych skierowano na wzmożenie skutecznej kontroli za pomocą rubla nad przebiegiem inwestycji, nad celowym wykorzystaniem środków, unikaniem budownictwa pozaplanowego, wzmocnieniem dyscypliny projektowo-kosztorysowej, obniżeniem kosztu budowy i mobilizacją zasobów wewnętrznych na budowach.

Wykonywanie ścisłej kontroli finansowej jest głównym zadaniem banków inwestycyjnych i podstawową ich funkcją. Należy przy tym zaznaczyć, że kontrola banków radzieckich różni się zasadniczo gruntownie od kontroli banków kapitalistycznych.

W bankach kapitalistycznych istnieje kontrola prywatno-kapitalistyczna, wykonywana przez poszczególne ugrupowania kapitału, mająca na celu przede wszystkim zapewnienie kapitalistom maksimum zysków drogą eksploatacji i rujnowania ludności danego kraju, drogą rabowania innych narodów, a szczególnie krajów zacofanych.

O ile w krajach kapitalistycznych banki są ośrodkami panowania kapitału i eksploatacji mas pracujących, narzędziem ucisku narodów i przygotowania nowej wojny - to nasze banki inwestycyjne służą swą działalnością sprawie budowy komunizmu w naszym kraju, przyczyniają się do rozwoju sił produkcyjnych i do maksymalnego zaspokojenia stale rosnących potrzeb materialnych i kulturalnych całego społeczeństwa.

Historyczne osiągnięcia narodu radzieckiego w wykonaniu zadań pierwszej powojennej pięciolatki stworzyły niezbędne warunki dla realizacji wspaniałych stalinowskich budowli komunizmu: Kujbyszewskiej i Stalingradzkiej elektrowni wodnych, Głównego Kanału Turkmeńskiego, Kachowskiej Elektrowni Wodnej na Dnieprze, Południowo-Ukraińskiego i Północno-Krymskiego kanałów, Wołgo-Doń-

skiego kanału żeglownego. Z entuzjazmem twórczym realizuje naród radziecki wspaniałe plany stworzenia materialnej podstawy komunizmu w naszym kraju.

Finansowanie wielkich budowli komunizmu należy do banków inwestycyjnych. Jest to zadanie zaszczytne i odpowiedzialne. Aby zapewnić sprawne wykonanie tego zadania, trzeba było w szeregu przypadków zorganizować specjalne placówki banków, udoskonalić metody pracy bankowej dla finansowania budów bez zahamowania i wprowadzić ścisłą kontrolę prawidłowego wykorzystania ogromnych środków, wkładanych w budownictwo.

Inwestycje w naszym kraju mają olbrzymie znaczenie narodowo-gospodarcze i polityczne.

"Zagadnienia budownictwa były u nas zawsze nie tylko zagadnieniami gospodarczymi, lecz również zagadnieniami polityki. I to jest zrozumiałe. Jutro socjalizmu zależy przede wszystkim od osiągnięć budownictwa, które prowadzimy dzisiaj".1/

Istniejący w ZSRR system długoterminowego finansowania inwestycji jest w rękach państwa jednym z potężnych narzędzi budowy komunizmu. Podstawowym zadaniem kontroli banków inwestycyjnych jest przestrzeganie w budownictwie interesów państwa. Banki inwestycyjne sprawują kontrolę wykonania przez budowy i organizacje wykonawcze zadań w zakresie obniżenia kosztu budowy; skoncentrowania inwestycji w pierwszej kolejności na budowach i obiektach, objętych planem uruchomienia ich; wykonania zadań w zakresie wprowadzenia do eksploatacji majątku trwałego; likwidacji robót niezakończonych; przestrzegania dyscypliny projektowo-kosztorysowej oraz mobilizacji zasobów wewnętrznych w budownictwie.

Jednym z głównych zadań banków inwestycyjnych jest kontrola nad umocnieniem rozrachunku gospodarczego w budownictwie i obniżaniem kosztów budowy.

Formy kontroli banków w zakresie obniżenia kosztów budowy są różnorodne. Należą do nich: sprawdzanie cen jednostkowych i kosztorysów budów, sprawdzanie faktur za wykonane roboty i przeprowadzanie obmiarów kontrolnych wykonanych robot, kontrola wydatkowania funduszów płac i przestrzegania norm kosztów ogolnych i inne formy kontroli.

1/ W.M.Mołotow - "O stroitielstwie i zadaczach stroitielej" (O budownictwie i zadaniach budowniczych), Partizdat, 1935, str 27

W toku sprawdzania faktur za wykonane roboty banki inwestycyjne, wykonując funkcje kontrolne, zredukowały w ciągu 1950 roku i pierwszego półrocza 1951 roku przedłożone im do zapłaty faktury o kwotę 1.404,5 mil.rubli. Dzięki kontroli obmiarów robót, przeprowadzonej w tym samym okresie, banki ujawniły w protokółach odbioru nadwyżkę na kwotę 834,4 mil.rubli, która została ściągnięta z rachunków organizacji wykonawczych.

W latach 1950 i 1951 banki inwestycyjne dokonały wielkiej pracy w zakresie sprawdzenia prawidłowości przeliczenia przez ministerstwa i resorty kosztorysów i wycen jednostkowych na ceny, wprowadzone z dniem 1 lipca 1950 r. W wyniku tej pracy ujawniono znaczne przekroczenia, powodujące podrożenie wartości kosztorysowej budownictwa.

W 1951 roku, w ciągu ośmiu miesięcy wyrywkowego sprawdzania przeliczenia cen jednostkowych na budowach ponadlimitowych i rejonowych cen jednostkowych, Prombank objął 32% rozmiaru wykonywanych w tym okresie robót budowlanych. Banki komunalne sprawdziły w 1951 roku 239 miejskich i 559 indywidualnych katalogów cen jednostkowych. Placówki Sielchozbanku sprawdziły w 1951 roku prawidłowość przeliczenia cen jednostkowych w odniesieniu do 220 ponadlimitowych i 659 podlimitowych budów.

Na wnioski banków, oparte na wynikach dokonanego sprawdzenia, budowy wniosły w wielu przypadkach niezbędne poprawki do cen jednostkowych, co zapobiegło nadmiernym wypłatom środków państwowych.

Mimo to zbyt wysokie koszty budowy, niewykonanie przez wiele organizacji budowlanych zadań w zakresie obniżenia kosztu robót budowlano-montażowych świadczą o niedostatecznej organizacji robót w tych organizacjach, a również o poważnych niedomaganiach w pracy banków inwestycyjnych w zakresie finansowej kontroli inwestycji.

Podstawowym dokumentem, określającym koszt budowy, jest kosztorys do projektu technicznego. To też najważniejszym warunkiem prawidłowego prowadzenia budowy, zapobiegania nieproduktywnym wydatkom oraz obniżenia kosztu budowy jest oszczędnie opracowany i należycie zatwierdzony kosztorys. Rząd zabro-

nił organizacjom budowlanym prowadzenia budów, które nie posiadają projektów i kosztorysów, lub prowadzenia robót na podstawie projektow i kosztorysów, zmienionych bez zezwolenia Rady Ministrów ZSRR. Rząd zabronił bankom finansowania takich budów.

Przypadki finansowania budownictwa, mimo przekroczenia tego zasadniczego przepisu, nie zostały jeszcze wyplenione. Na przykład Bank Komunalny Estońskiej SRR i Bank Komunalny Azerbejdżańskiej SRR finansowały budowy, chociaż w projektach technicznych i kosztorysach na budowy dokonano zmian bez zezwolenia Rady Ministrów ZSRR.

Wiele placówek banków inwestycyjnych, sprawdzając w 1950 roku i 1951 prawidłowość przeliczenia cen jednostkowych, nie zadbało o jakość tego sprawdzenia. Smoleński kantor Prombanku, w wyniku powierzchownego sprawdzenia cen jednostkowych budowy zakładów ceramicznych, nie ujawnił przewyżek przeliczenia, spowodowanych stosowaniem niewłaściwego współczynnika na bezdroża, zwiększeniem odległości przewozów kolejowych na szereg materiałów i t.d. W wyniku badań kantor stwierdził, że ceny jednostkowe na budowę wymienionych zakładów przekroczono o 0,29%, podczas gdy w rzeczywistości przekroczono je o 2%.

Ważne jest nie tylko dokładne sprawdzenie prawidłowości sporządzenia lub przeliczenia cen jednostkowych, lecz również spowodowanie we właściwym czasie usunięcia ujawnionych przekroczeń cen jednostkowych. Nie brak placówek banków inwestycyjnych, które nie ustanowiły należytej kontroli nad wprowadzaniem przez ministerstwa, resorty i budowy poprawek do cen jednostkowych stosownie do uwag banków, które nie wykazują niezbędnej stanowczości w żądaniu usuwania z cen jednostkowych ujawnionych przekroczeń. Na przykład Gorkowski kantor Prombanku nie żądał usunięcia przekroczeń, ujawnionych przy sprawdzaniu kosztorysów i prawidłowości przeliczenia cen jednostkowych, nie żądał w szeregu przypadków przedłożenia poprawionych cen, nie domagał się przeliczenia poprzednio opłaconych robót według skorygowanych cen jednostkowych.

Tak dokonane sprawdzenie, oczywiście, nie osiąga celu i nie likwiduje przepłacenia ze środków państwowych.

Wyjątkowe ważne znaczenie posiada kontrola wykonywania

przez budowy i organizacje wykonawcze zarządzeń, dotyczących obniżenia kosztów budowy.

W decyzji w sprawie obniżenia kosztów budownictwa, podjętej w 1950 roku, Rada Ministrów ZSRR stwierdziła, że jedną z głównych przyczyn wysokiego kosztu budownictwa jest niezadawalająca organizacja robót na placach budowy. Wskutek tego na budowach źle wykorzystuje się posiadane mechanizmy, wydajność pracy jest niska. Zdarzają się duże przestoje w pracy i niegospodarne zużycie materiałów. Słabo prowadzi się walkę o rozrachunek gospodarczy i reżym oszczędności.

Błędy w organizacji robót na budowach prowadzą do przekraczania funduszów płac i norm kosztów ogólnych w budownictwie oraz do ponadkosztorysowych nakładów na materiały budowlane. Szczególnie poważne są przekroczenia norm kosztów ogólnych.

Najważniejszym zadaniem banków inwestycyjnych jest codzienna kontrola wykonywania przez organizacje budowlane zarządzeń w sprawie obniżenia kosztu budowy. Pracownicy banków powinni odnosić się bezkompromisowo do wszelkich przejawów niegospodarności. Nie mogą oni ograniczać się do "rejestrowania" faktów przekroczeń. Ujawniwszy na budowach nieporządki, powodujące podrożenie kosztów budowy i straty, powinni aktywnie współdziałać w usuwaniu nieporządków i przekroczeń. Specjalną uwagę należy zwracać na sprawdzanie prawidłowości wydatkowania funduszów płac, na wykonanie planu mechanizacji robót pracochłonnych, na wykonanie zadań w zakresie wydajności pracy, na wyeliminowanie strat z powodu braków, przestojów i t.d. Należy dokładnie sprawdzać wydatkowanie środków z tytułu kosztów ogólnych, wykrywając przyczyny przekraczania norm, zdarzające się na wielu budowach.

Te placówki, które dokładnie i głęboko analizują sprawozdawczość, a - ustaliwszy przy kontroli na budowach przekroczenia funduszów płac, kosztów ogólnych i inne - ujawniają przyczyny przekroczeń, osiągają cel, usuwając błędy i przekroczenia.

Mamy jednak wiele faktów formalnego stosunku niektórych placówek bankowych do analizy sprawozdań i kontroli sytuacji na budowach. Na przykład Rostowski kantor Prombanku dokonał w ciągu 1951 r. tylko jednej kontroli w zarządzie budowlanym Nr 7

trustu "Donbasspromstroj", który na przestrzeni całego roku dopuszczał się znacznego podrażania robot. Kantor ten zanotował tylko sprawozdawcze wskaźniki wysokości podrożenia, nie wykrył natomiast przyczyn podrożenia. Jest więc jasne, że nie mógł opracować niezbędnych wniosków.

Konkluzja Nowoczerkaskiego Oddziału Prombanku odnośnie roczno o sprawozdania budowy fabryki Ministerstwa Przemysłu Naftowego zawiera przytoczenie cyfr sprawozdania bez jakiejkolwiek analizy ich.

Zadania walki o obniżenie kosztów budowy wymagają wzmożenia skuteczności kontroli i zdecydowanego zlikwidowania faktów formalnego stosunku do analizy sprawozdawczości i przeprowadzanej lustracji.

Wyjątkowo ważne znaczenie mają funkcje Sielchozbanku w zakresie finansowania inwestycji państwowych gospodarstw rolnych, ośrodków maszynowo-traktorowych i innych przedsiębiorstw rolniczych oraz w zakresie kredytu inwestycyjnego dla kołchozów.

Powojenne zadania w zakresie wzrostu produkcji kołchozów i sowchozów, odbudowy i dalszego rozwoju wszystkich gałęzi gospodarki rolnej zostały określone przez partię bolszewicką i rząd radziecki, jako zadania pierwszorzędnej wagi państwowej, posiadające szczególne znaczenie dla pomyślnego rozwoju całej gospodarki narodowej, dalszego podwyższania materialnego dobrobytu narodu i umocnienia potęgi ekonomicznej naszej ojczyzny. Realizuje się bowiem stalinowski plan przeobrażenia przyrody.

Wszystko to wymagało ogromnych nakładów inwestycyjnych na zasadzenie ochronnych pasów leśnych, na dalsze wyposażenie rolnictwa w traktory, kombajny, pługi traktorowe, siewniki i inne maszyny, na budowę i mechanizację farm hodowlanych, na budowę elektrowni i zbiorników wodnych.

Finansowanie tych nakładów we właściwym czasie oraz kontrola nad celowym wykorzystaniem i oszczędnym wydatkowaniem środków zgodnie z planem i kosztorysem jest obowiązkiem Sielchozbanku.

Wybitne sukcesy w rozwoju rolnictwa są wynikiem polityki partii bolszewickiej w zakresie budownictwa kołchozowego, skierowanej na jak największe wzmocnienie kołchozów pod względem or-

ganizacyjno-gospodarczym i pomnożenie ich społecznej własności.

Szczególnie duże znaczenie dla sprawy umocnienia i rozwoju wspólnego gospodarstwa kołchozów posiada wielka praca pionów Sielchozbanku w zakresie udzielania kołchozom długoterminowego kredytu produkcyjnego oraz w zakresie przechowywania pieniężnych środków funduszów niepodzielnych i nadzorowania prawidłowego wydatkowania tych środków.

Srodki własne kołchozów, przelewane zgodnie ze statutem artelu rolniczego na fundusze niepodzielne oraz wielkie xxxxx kredyty, przydzielane przez państwo za pośrednictwem Sielchozbanku, zapewniają szybkie tempo rozszerzonej reprodukcji wspólnego gospodarstwa kołchozów. Tymczasem w roku 1951 w Mordawskiej ASRR oraz w woroneskim, wielkołuckim, kujbyszewskim i szeregu innych okręgów plany kredytowe nie zostały zatwierdzone we właściwym czasie, a wskutek tego wstrzymano doprowadzenie kredytów do kołchozów. Istnieją placówki Sielchozbanku, które nie wykonują należytej kontroli nad przebiegiem realizacji planu długoterminowego kredytowania kołchozów i nie podejmują niezbędnych kroków w celu usunięcia przyczyn, hamujących wykonanie planu kredytowego. Nie wszędzie z należytą uwagą kontroluje się w kołchozach prawidłowość zużycia kredytów. Na przykład kantory Przymorski i Jakucki Sielchozbanku dokonały w 1951 roku takiej kontroli tylko w połowie kołchozów. Małą kontrolę wykorzystania kredytów przez kołchozy przeprowadziły kantory: Amurski, Czytyński, Czelabiński, Briański i Tadżycki.

Należy dążyć do poprawy pracy placówek Sielchozbanku w zakresie kredytowania kołchozów, aby zapewnić w 1952 roku wykonanie planu kredytowego i celowe wykorzystanie pożyczek.

Potężnym środkiem dalszego rozwoju wspólnego gospodarstwa kołchozowego są niepodzielne fundusze kołchozów. Scisłe przestrzeganie statutu artelu odnośnie tworzenia i wydatkowania niepodzielnych funduszów jest nienaruszalnym prawem w stosunku do wszystkich kołchozów. Jednak poszczególne kołchozy nie przejawiają starań o zwiększenie niepodzielnych funduszów, naruszają ustalony statutem tryb odpisów na fundusze niepodzielne i dopuszczają się nieprawidłowego zużywania środków tych funduszów.

Partia bolszewicka, rząd radziecki i towarzyst Stalin osobiście wykazują wielką troskę o ustrój kołchozów, o wzmocnie-

nie wspólnego gospodarstwa arteli, o rozwój i ochronę własności kołchozowej. Partia i rząd domagają się zapewnienia likwidacji przekroczeń trybu tworzenia funduszów niepodzielnych.

Zobowiązuje to placówki Sielchozbanku do poświęcenia szczególnej uwagi pracy w kierunku skierowania wolnych środków pieniężnych niepodzielnych funduszów kołchozów na ich rachunki inwestycyjne w banku oraz w zakresie nadzoru nad prawidłowym tworzeniem i wydatkowaniem tych funduszów.

Wykonując polecenia kołchozów odnośnie przechowywania funduszów niepodzielnych, placówki Sielchozbanku obowiązane są strzec interesów wspólnego gospodarstwa artelu i stać na straży statutu artelu rolniczego. Powinny one zdecydowanie usuwać istniejące braki i osiągnąć taki stan, aby wszystkie środki, przeznaczone na fundusze niepodzielne, były zaliczane i przechowywane w ścisłej zgodności z wymaganiami statutu artelu rolniczego i w całości służyły wzrostowi wspólnego bogactwa kołchozów i podwyższeniu materialnego dobrobytu kołchoźników.

W roku bieżącym mamy do zrealizowania wielki program robót budowlanych we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej. Poważnie wzrasta budownictwo mieszkaniowe. Wzrośnie ogromnie zakres robót na wielkich budowlach komunizmu. Wymaga to od banków inwestycyjnych wzmożenia i ulepszenia całej pracy kontrolnej, wzmocnienia kontroli za pomocą rubla nad przebiegiem budownictwa, zadbania o to, aby wielomiliardowe środki, przydzielane na inwestycje, wydatkowano celowo i oszczędnie, z największym pożytkiem dla narodu i państwa.

=============

"Sowietskije Finansy" Nr 6, czerwiec, 1952,
Gosfinizdat.

J.CZURNOSOW

Mobilizacja zasobów - wewnętrznych
ważne źródło finansowania inwestycji x/

"Sowetskie Finansy",
r.1952 Nr 5

Źródłem finansowania olbrzymiego programu inwestycyj jest akumulacja, powstająca w gospodarce socjalistycznej we wszystkich jej gałęziach. Spora część zasobów, które zmobilizować można dla inwestycji, obraca się xxxxxx i w sferze bezpośredniej realizacji budownictwa - przy budowach i organizacjach budowlanych.

Wykonanie zakresu inwestycji przy mniejszej sumie środków obrotowych, wykorzystanie zakumulowanych zapasów, celem zastąpienia przez nie dotacji z budżetu lub z innych źródeł - oto jedno z ważnych zadań finansowej kontroli budownictwa, pełnionej przez banki inwestycyjne, dążącej do przyśpieszenia tempa rozszerzonej reprodukcji środków trwałych gospodarki socjalistycznej.

Skalę możliwości w tej dziedzinie i ich wykorzystania ocenić można z przykładu budownictwa w Moskwie z kontroli pełnionej przez Moskiewski Oddział miejski Prombanku.

Struktura aktywów obrotowych przy stu budowlach moskiewskich wyglądała na dzień 1 stycznia 1952 r. następująco:

	w % % sumy ogólnej
Urządzenia techniczne do zmontowania	49,3
Podstawowe materiały budowlane	9,7
Zaliczki wypłacone wykonawcom	25,2
Inne aktywa	15,8
R a z e m:	100,0

Trzy czwarte środków obrotowych budów włożono w wyposażenie techniczne i w zaliczki wypłacone wykonawcom. Zapasy przedmiotów wyposażenia technicznego, oddanych do zmontowania oraz zapasy na składach i drodze, stanowiły na koniec 1951 roku 34,5%. Przekraczały one normę przeciętną niemal dwukrotnie.

Czy była konieczność tworzenia tak wielkich zapasów ?

Nie.

W moskiewskim Zakładzie koksogazowym w końcu 1951 roku posiadano zbędne przedmioty wyposażenia technicznego, przeznaczo-

----

x/"Mobilizacja wnutrennich resursow - ważnyj istocznik finansirowania kapitalnogo stroitelstwa".

ne na sprzedaż na sumę 800.000 rubli. W Zakładzie "Sierp i Młot" leżą od lat 5-ciu bez użytku poszczególne elementy kadzi do rozlewania stali o wartości 192 tysięcy rubli, nie skompletowano; brakowało szeregu ważnych elementów i przewodów elektrycznych do odpowiedniego toku. Leżą też obrabiarki walcowo-tokarskie, które przysłano na zlecenie trustu, chociaż Zakład ich nie żądał. Magazyny Zakładu "Stankolit" są od lat 6-ciu zawalone niepotrzebnymi obrabiarkami i maszynami w liczbie 26 sztuk, jakkolwiek zakład wielokrotnie ale bezskutecznie, prosił Ministerstwo o pozwolenie przekazania tego sprzętu innym zakładom. Ten stan rzeczy znajdujemy w niektórych innych przedsiębiorstwach moskiewskich. Nie przemyślane dostawy urządzeń technicznych, defekty, a w szeregu przypadku brak kontroli jakości przedmiotu przed nabyciem, powolność poszczególnych centralnych zarządów w redystrybucji powstałych nadmiarów, - wszystko to powoduje zamrażanie środków w ponadplanowych zapasach.

Liczne przedsiębiorstwa przesyłają zgłoszenia na urządzenia techniczne w ilości nieodpowiadającej ich możliwościom płatniczym oraz zatwierdzonym planom finansowania. W pewnym zakładzie budowy maszyn w roku 1951 powstały duże ponadplanowe zapasy przedmiotów wyposażenia technicznego dla nowych ~~xxxxxxx xxx~~ inwestycji. Kontrola Prombanku potwierdziła, że zamówienie na wyposażenie wysyłała i opłaciła administracja podstawowej działalności zakładu, w oderwaniu od projektów i kosztorysów a przedmioty te księgowano w bilansie inwestycyjnym bez złożenia rachunków do banku. Zlikwidowanie tej błędnej praktyki osiągnięto dopiero w drodze zastosowania przez Oddział Banku sankcji finansowej. W ten sposób zakład zakończył rok 1951 z normalnymi zapasami urządzeń technicznych, odpowiadającymi zatwierdzonym projektom technicznym.

O rozmiarach rezerw w materialnej gospodarce budów świadczyć może taki fakt, jak przeznaczenie w roku 1951 na inwestycje jednej z elektrowni 1452 tys. rubli, pochodzących ze sprzedaży zbędnych urządzeń technicznych.

Czwartą część wszystkich środków obrotowych włożono w zaliczki dla organizacji wykonawczych. Przedwstępna bankowa kontrola wysokości zaliczek z tytułu umów o wykonawstwo nie gwarantuje często, ani zgodności wypłaconych zaliczek z warunkami wykonania robót, ani wykorzystania ich stosownie do przeznaczenia.

W ciągu roku następują nieraz zmiany w planach robót, zmiany podziału wg obiektów i wykonawców. Moskiewski Oddział miejski Prombanku w IV kwartale 1951 roku przeprowadził całkowitą kontrolę zaliczek wypłaconych organizacjach wykonawczych i kierownikom budowy. Okazało się, że w skontrolowanych budowlach powstały nadmierne sumy zaliczek na sumę ogólną 43,2 mln.rubli. Z sumy tej udało się zwrócić przed końcem roku na rachunki finansowania tylko 11,2 mln.rubli. Mechanizm kontroli zaliczek funkcjonować powinien w ciągu całego roku, z dnia na dzień, gdyż w ten tylko sposób może on należycie służyć mobilizowaniu wewnętrznych zasobów w budownictwie.

Zaliczkowanie wykonawców na zaopatrzenie w główne materiały budowlane oraz na wkłady w produkcję nieskończoną odbywa się pod kontrolą banków w dwóch formach, a mianowicie: w trybie umownych zaliczek oraz drugą opłacania dostarczonych konstrukcji i elementów z rachunków budowy, w granicach trzymiesięcznego zapotrzebowania. W ciągu lat ostatnich nastąpiło pewne zmniejszenie zaliczek umownych i znaczny wzrost środków złożonych w dostarczone konstrukcje i elementy. Jest to zrozumiałe ponieważ w miarę uprzemysłowiania budownistwa udział konstrukcji i elementów w ogólnej sumie wydatków materialnych na wykonanie budowli nieustannie wzrasta. Przodujące moskiewskie organizacje budowlane w roku 1951 doprowadziły stopień stosowania w budownictwie bloków i elementów prefabrykowanych do 40-45%.

W tych warunkach równoległe zaliczkowanie wykonawców w obu tych formach zaczyna być źródłem przerostów i nieuzasadnionego czerpania środków z rachunków finansowania budowli.

Tak np.na jednej z budowli i umowne zaliczki, wypłacone wykonawcom wyniosły na dzień 1 lipca 1951 r. 12,7 mil. rubli, suma zaś opłaconych konstrukcji i elementów 10,1 mln. rubli przy przeciętnej, miesięcznej wartości wykonanych robót, budowlano-montażowych wynoszącej 7,4 mln.rubli.

Nawet poszczególne rodzaje materiałów budowlanych, jak np. metale kolorowe, materiały ogniotrwałe i t.d. opłaca się obecnie niezależnie od sposobu wykonywania robót - z rachunków finansowania budów, zwiększając w ten sposób ogólną sumę zaliczek. Charakterystyczne jest, że z ogólnej sumy zapasów materiałów, wynoszącej w 100 zbadanych budowlach ogółem 15,9 mln. rubli, przypada na budowle wznoszone sposobem zleceniowym 4,8 mln. rubli., a na budowle mieszane 6,5 mln. rubli. Sumy te - pierwsza w całości a druga częściowo - są również ukrytym zaliczkowaniem wykonawców.

./.

Praktyka kontrolowania przez bank mobilizacji wewnętrznych zasobów w budownictwie - świadczy o konieczności unifikacji obecnych form zaliczkowania, powodujących nieuzasadnione odciąganie środków zleceniodawców , przerosty w gospodarce materiałowej organizacji wykonawczych.

Pomyślne wykonanie planu mobilizacji zasobów wewnętrznych jest niemożliwe bez uporządkowania rozliczeń w budownictwie bez codziennej walki o likwidację anormalnych wierzytelności i zadłużeń. Na dzień 1 stycznia 1952 r. 13,9% wszystkich środków obrotowych budów moskiewskich włożono w międzybilansowe rozliczenia i w "inne zadłużenia" /bez zaliczek wydanych wykonawcom/. Suma bezwzględna tego za-dłużenia zniżyła się w roku 1951 w znacznie mniejszym stopniu, niż mogła przy głębszej i bardziej stanowczej kontroli banku. Wierzytelności budów łącznie z rozliczeniami międzybilanowymi, zmniejszyły się wroku ubiegłym w znacznie mniejszym stopniu, niż przewidziano w planie. O skali rezerw, które mogły służyć do likwidowania zalegających płatności, sądzić można z faktu, że w jednym z obiektów zadłużenie między-bilansowe budowli przeznaczonych na działalność podstawową, wyniosło na dzień 1 stycznia 1952 r. 11 mln.rubli, z czego niemal połowa zadłużenia tkwi od lat wielu.

Przyczyny zalegania z płatnościami budów moskiewskich widoczne są w następującym zestawieniu, opracowanym na podstawie kartoteki banku i sprawozdawczych bilansów budów, prowadzonych sposobem zleceniowym,

	w % ogólnej sumy zaległości
1/ Wyczerpanie limitów /planów/ finansowania .	37,3
2/ Niedopłacona suma własnych nakładów przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych	13,5
3/ Wyczerpanie sum preliminowanych dla wznoszonych obiektów i dotacji rocznych na zakupy	20,3
4/ Brak umów, wycen jednostkowych, dowodów rejestracji kosztorysów i innych dokumentów, na których podstawie realizuje się finansowanie	28,9

Banki mają do dyspozycji szereg bodźców kredytowych i innych, które stosować mogą wobec wykonawców i zleceniodawców celem usunięcia przyczyn zalegania z płatnościami. Tak np.zleceniodawcy dłużni byli jednemu z trustów Ministerstwa budowy maszyn

na dzień 1 sierpnia 1952 r., za wykonane roboty 1939 tys. rubli /zaległe zadłużenie/. Systematyczna współpraca z każdym zleceniodawcą, zmierzająca do usunięcia defektów dokumentacji technicznej i wyszukania źródeł zapłaty, doprowadziła do tego, że ku końcowi roku zadłużenie to zmalało do 337, tys.rubli.

Jeżeli prowadzić się będzie taką współpracę ze wszystkimi bez wyjątku budowami, to kredytowanie ich może być zmniejszone do minimalnego poziomu.

Pełniąc kontrolę finansową budownictwa banki inwestycyjne mają duże możliwości współdziałania w mobilizacji [illegible] drogą bezpośredniego mobilizowania środków na finansowanie budowy ze źródeł miejscowych, niezależnie od tego, czy plan finansowy przewidział źródła to dla każdej budowy, czy nie. W zakresie budowli wznoszonych w Moskwie najważniejsze znaczenie mają źródła następujące: sumy zwrotne z trzeciej części kosztorysów generalnych; przychód z likwidacji zbytu majątku oraz amortyzacja środków trwałych budów i organizacji budowlanych.

Na tymczasowe budowle, mechanizmy i środki transportu do wykonania robót budowlano-montażowych wydaje się duże sumy. Zatwierdza się je w składzie t.zw. trzeciej części kosztorysów generalnych i powinno się częściowo odtwarzać w toku budownictwa, t.j. zmniejszać potrzebę finansowania bezpośredniego /nazywamy te wydatki częścią zwrotną/.

Nakłady z trzeciej części kosztorysów generalnych i sumy zwrotne w zakresie tych kosztorysów są bardzo poważne.

Planowanie sum zwrotnych znaleźć powinno wyraz w limitach finansowania budowy w liczbie tak zwanych "innych źródeł". W praktyce jednak w roku 1951, na budowach posiadających sumy do zwrotu w zakresie zatwierdzonych kosztorysów, zaplanowano przychód z "innych źródeł" tylko w 34 przypadkach na sumę ogólną 5,8 mln.rubli.

Jedno z zadań Oddziałów Prombanku i innych banków inwestycyjnych, posiadających wszelkie dane potrzebne do oceny zasobów finansowych każdej organizacji budowlanej, polega na tym by - drogą kontroli ogólnej - korygować czynności ministerstw i głównych zarządów, w przypadkach, gdy nie doceniają one posiadanych na miejsca rezerw, umożliwiających zmniejszenie puli środków budżetowych przeznaczonych na finansowanie inwestycji.

Tak np. w kosztorysie przebudowy jednego obiektu przewidziano sumę zwrotną w wysokości 1677 tys.rubli. W rocznych planach finansowania źródła tego nie było, Mimo to pracownicy Moskiewskiego miejskiego Oddziału Prombanku zdołali zwrócić całą sumę na konto finansowania budowy przy regulowaniu rachunków za wykonane roboty. Fakty takie są jednak raczej wyjątkami niż regułą, gdyż kontrolę wpływu sum zwrotnych prowadzi się słabo i niesystematycznie.

Przemysł nasz jest w toku nieustannego doskonalenia technicznego. Zastąpienie dawnego wyposażenia technicznego przez nowe, doskonalsze i wydajniejsze, tworzy dodatkowe źródła finansowania inwestycji w tych przedsiębiorstwach, gdzie zachodzi tego rodzaju rekonstrukcja. Środki pieniężne pochodzące z realizacji usuniętych instalacji zakładów czynnych przeznaczać należy na ten właśnie cel, i tylko na ten cel akumulować je w oddziałach Prombanku.

W praktyce modernizuje się nieraz wyposażenie techniczne w trybie masowym, według jednolitego planu stosowanie nowej techniki, obejmującego wiele przedsiębiorstw danej gałęzi przemysłu lub danego okręgu. Tak było np.w r.1950 w fabrykach bawełnianych w Moskwie i w moskiewskim okręgu. Faktyczny wpływ środków pochodzących z realizacji zbytu majątku był jednak nieznaczny, nieodpowiadający bynajmniej skali technicznego przezbrojenia przemysłu.

Utarła się opinia, że jeżeli przedsiębiorstwo czynne nie zawiadomiło banku o sumie osiągniętej z realizacji wycofanego majątku, to dowodzi, że sumy tej nie było. Faktycznie poszczególne zakłady albo nie dostają zapłaty za zbyt wyposażenia technicznego pomimo, że mają do tego prawo, albo zaliczają sumę tej zapłaty do swych środków obrotowych.

Należy wymagać od oddziałów Prombanku, wzmocnienia kontroli wpływów, pochodzących z likwidacji zbytecznego mienia i przeznaczenia wpływów na finansowanie inwestycji. Trzecim źródłem zasobów wewnętrznych budownictwa zdatnych do finansowania inwestycyj, a dotychczas niedostatecznie wyzyskanych, są odpisy amortyzacyjne ze środków trwałych budów, prowadzonych sposobem gospodarczym, i wykonawczych organizacyj budowlano-montażowych. Moskiewski Oddział miejski Prombanku

./.

uzbierał w roku 1951 całą przewidzianą w planie i odpisaną faktycznie sumę amortyzacji przeznaczoną do finansowania inwestycyj. Wynosiła ona 6,2% ogólnej sumy finansowania. Natomiast w ministerstwach budownictwa rozporządzających wielkimi środkami trwałymi zgromadzono na finansowanie inwestycji smę znacznie mniejszą od zaplanowanej a mianowicie: Ze wszystkich źródeł tylko 46% - z amortyzacji - 72%.

Nowe przepisy w przedmiocie sprawozdań rachunkowych i bilansów, zatwierdzone w roku 1951, wkładają na przedsiębiorstwa i organizacje gospodarcze obowiązek odpisywania amortyzacji, za cały okres kalendarzowy przebywania środków trwałych ~~trwałych~~ w gpspodarstwie w wysokości ustalonych norm, wyrażonych w % od wartości pierwotnej środków trwałych.

Pomimo to lustracje stwierdziły w organizacjach budowlanych liczne odchylenia od trybu zaliczania odpisów amortyzacyjnych. We wszystkich niemal trustach i na większych budowlach zawieszono te odpisy w czasie, gdy mechanizmy pozostawały na składach, w ośrodkach, które je wydzierżawiają, oraz w czasie nieczynności ich na placach budowlanych: wystarczał tu protokół lub dyspozycja głównego mechanika. W zakresie dużych mechanizmów budowlanych, jak ekskawatory, traktory, żurawie wieżowe i tp. odpisywano amortyzację na podstawie liczby maszyno-zmian roboty faktycznej oraz norm zużycia na jedną maszyno-zmianę, zakładanych w planowej kalkulacji. We wszystkich tego rodzaju przypadkach odpisana suma amortyzcji była mniejsza od tej, która wynikała z obowiązujących norm odpisów amortyzacyjnych czasu przebywania danego przedmiotu w danym gospodarstwie oraz wartości podanej w bilansie.

Oddziały Prombanku pozbawione są możliwości kontrolowania ściesłości obliczania amortyzacji w czynnych zakładach przemysłowych. Tam jednak gdzie chodzi o budowle i o organizacje budowlane, kontrola ~~taka~~ jest nietylko możliwa, lecz i konieczna. Umożliwi to zwiększenie odpływu zasobów miejscowych do finansowania inwestycji i stworzy dodatkowe, oparte na rozrachunku gospodarczym ~~bodźce~~ lepszego wykorzystania techniki budowlanej. Praktyka wykazuje, że wszelkiego rodzaju odchyleniom od normalnego trybu odpisywania amortyzacji, towarzyszy zwykle słabe wykorzystanie mechanizmów

zbyt powolna ich rotacja na placach budowlanych.

Towarzysz Stalin, określając drogi rozwoju naszego przemysłu, pouczał: "Konieczne jest, by w łonie samego przemysłu, w każdej jego gałęzi, odkładano pewne zapasy na cele amortyzowania przedsiębiorstw, na cele ich rozszerzania i dalszego rozwoju" x/

Dyrektywa Towarzysza Stalina ma szczególne ~~znaczenie~~ ważne znaczenie dla pracy finansowo-ekonomicznej w dziedzinie mobilizacji wewnętrznych zasobów przy realizowaniu inwestycji. Dziesiątki tysięcy organizacji gospodarczych wciągnięte są dziś do działalności budowlanej. Przemysł budowlany rośnie i krzepnie z roku na rok. Środki tych organizacji, które są różnolite pod względem składu, sposobu wykorzystania i celów do jakich są przeznaczone, powinny w pewnej części służyć rozszerzonej reprodukcji środków trwałych gospodarki socjalistycznej. Udział własnych środków przedsiębiorstw i organizacji budowlanych w finansowaniu inwestycji rośnie z roku na rok i wyniesie w roku 1952 - 31,4%.

Bezpośredni udział własnych środków w finansowaniu inwestycji tworzy dodatkowe zainteresowanie przedsiębiorstw i organizacyj gospodarczych w oszczędnym prowadzeniu robót kapitalnych, w przyśpieszeniu i ulepszaniu budownictwa. Dlatego praca Banków inwestycyjnych w zakresie mobilizacji zasobów wewnętrznych nie może ograniczać się tylko do wykorzystania środków przewidzianych w planach. Należy szukać, znajdować i utrwalać dodatkowe źródła finansowania olbrzymiego programu budowy komunizmu w naszym kraju.

---

x/ J.W. Stalin, t.8, str.127 /ros./

WS